

El temps que corre

La diabòlica mania

L'entrevistador intel·ligent, Joan J. Invern, vol saber com ho faig, això d'escriure: "En la seva obra la llengua té una dimensió que va més enllà del simple recurs expressiu..." Podia haver donat

Joan Francesc Mira

explicacions menys avorrides, però vaig dir: "Crec que l'escriptor s'ha de prendre la seua activitat seriosament, sense mitges tintes. Com el pintor la pintura i el músic la música. No es tracta, per tant, de definir només *què vols dir*: el *com ho dius* és tant o més important. Tornem a la pintura: davant del Goya dels afusellaments del 3 de maig a Madrid, no veiem únicament una escena colpidora o la il·lustració d'uns fets històrics: hi veiem una gran pintura, una esplèndida obra d'art. És a dir, un cúmul de sensacions, impressions, emocions que salten del quadre i s'endinsen en qui el contempla. Jo, amb la literatura intente fer una cosa equivalent: transmetre aquelles percepcions i efectes que són impalpables precisament perquè pertanyen al món de l'estètica, de l'art. I açò no es pot fer amb cap altra eina que la que els escriptors tenim a l'abast, que és el llenguatge. La història de la pintura és plena d'obres que retraten personatges o escenes que per elles mateixes no tenen cap interès i que, no obstant, són obres mestres: ho són per la qualitat de la pintura, i prou. De manera semblant, a través de l'estructura del text, del llenguatge, del vocabulari, de l'adjectivació, de la manera d'enllaçar les frases, dels ritmes interns és com l'escriptor practica i aplica el seu art. Si agafem l'*Ulysses* –i si tenim a més a més la fortuna de poder llegir-lo sense problemes en anglès– veurem que el vuitanta per cent de les coses que en aquest llibre s'expliquen no tenen el més mínim interès per elles mateixes, començant pel cèlebre contingut d'un esmorzar. Però quin llenguatge!, quantes sensacions impalpables és capaç de transmetre el senyor Joyce!..." Les preguntes de l'entrevistador no s'acaben, i l'escriptura torna encara, la teoria o la pràctica: "Tampoc no es tracta –dic– d'allò que se'n sol dir *riquesa del llenguatge*: de fet, la utilització d'un vocabulari extens o poc habitual pot ser deguda a l'ús d'un

bon diccionari de sinònims, cosa que es veu molt clara en alguns autors. Jo em referisc a una altra cosa: saber crear o no aquella sensació indefinible de bellesa a través del llenguatge, de la puntuació, de les comes, de la combinació

adequada de paraules més llargues i més curtes, amb la ressonància material de la frase..."

Torna a insistir, i jo hi torne també: "Tot açò ho compare amb la pintura i amb la música. Un quadre i una simfonia estan plens de detalls que l'autor hi ha anat posant de manera meditada, de notes i variacions, de pinzellades concretes. I quan ens plantem davant de l'obra és difícil que en copsem tots els matisos, però sí que captem el resultat i açò és el que compta, perquè o ens arriba molt a dins o ens deixa indiferents i freds. I no vull dir indiferència emocional, sinó mental, que és molt pitjor." I així passem el temps, els escriptors, així és la nostra vida. Si la vida, llavors, és un pretext per a l'escriptura, i si aquesta, en paraules de Josep Pla, és "una activitat diabòlica i sanguinària", i un "ofici prou desgraciat", el resultat pot arribar a ser poc saludable per a l'equilibri i el benestar de l'esperit. Tan poc saludable com l'expressa Pla mateix en *El quadern gris*: "És objectivament desagradable no sentir cap il·lusió –ni la il·lusió de les dones, ni la dels diners, ni la d'arribar a ser alguna cosa en la vida–, només sentir aquesta secreta i diabòlica mania d'escriure (amb tan poc resultat), a la qual ho sacrifico tot, a la qual probablement ho sacrificaré tot en la vida." El titular d'aquest "ofici prou desgraciat", ja diu Pla que li ho sacrifica tot, i en primer lloc l'experiència de la pròpia vida. Ja sé que tot això, en aquests temps de comoditat com a dret comú i de banalitat com a mercaderia no és un bon exemple per als nens, però així és com és, o com hauria de ser. Vostès dispensen aquestes citacions i confessions tan inoportunes, però és que fa pocs dies que he acabat una novel·la, i de vegades tinc la temptació de canviar d'ofici i dedicar-me a coses més simples i més útils, com ara la política, la filologia recreativa o el conreu del meu hort, que ja són hores.

"I així passem el temps, els escriptors, així és la nostra vida. Si la vida, llavors, és un pretext per a l'escriptura, i si aquesta, en paraules de Josep Pla, és 'una activitat diabòlica i sanguinària', i un 'ofici prou desgraciat', el resultat pot arribar a ser poc saludable per a l'equilibri i el benestar de l'esperit"